

„...mert örök életre buzgó víz forrásává lesz benne”

A Jézus és a samáriai asszony címen ismertté vált bibliai elbeszélést számos exegetikai magyarázat, képzőművészeti és filmes feldolgozás veszi körül, s a liturgikus évben is kiemelt időszakban, Nagyböjt harmadik vasárnapjának evangéliumaként találkozunk vele. Az új és új értelmezések hosszú sora azt tanúsítja, hogy János elbeszélése mindegyre párbeszédbe lépett olvasóival a történelem során; és párbeszédbe lép velünk ma is, akárcsak a történetben megjelenő Jézus a samáriai asszonnyal.

János számára a dialogikus forma – méghozzá két személy meghitten őszinte és nyílt párbeszéde – nem is külsődleges módszer csupán, hanem része annak, amit szerzőként közölni kíván olvasójával a teológiai példázatban is. Jézus ugyanis nem prédikációként s nem egy néma hallgatóság előtt mondja el itt tanításait (például az új és igazi istenimádásról, a földi vízzel (H₂O) szembeállított élő vízről, az isteni küldetés egzisztenciális erejéről), hanem a vele beszélgető asszony kérdéseire, kételyeire, hitvallására és vallomására adott válaszok és magyarázatok formájában. Jézus tanító szavai elválaszthatatlanok az asszony kérdő-hitvalló szavaitól, sőt egyenesen abból születnek; s ez azt jelenti, hogy a kinyilatkoztatás beszélgetéssé, de legalábbis lelkivezetéssé vált – amit a dialógus zárómondata, Jézus öntanúsítása is kifejez: „Én vagyok az, aki veled beszélek.”

A jézusi tanítások az asszony személyes életéből fakadnak és személyesen neki szólnak, de egyszersmind benne is szólalnak meg, személyesen. Gyors lelki-hitbeli irányváltásai (metanoia) tanúsítják ezt: előbb az „élő víz” kérése, majd ahogy korsóját (a földi víz merítéséhez szükséges eszközt) is hátrahagyva megy vissza a városba, hirdetni Krisztussal való találkozására örömet („Jöjjetek, lássátok azt az embert, aki megmondott nekem mindent, amit tettem: Vajon nem ez-e a Krisztus?”). Szinte úgy, mintha máris munkálna benne a megígért élő víz, „az örök életre buzgó víz forrása”.

S itt fontos visszalépni a textusban szereplő „élő víz” metaforához. Amikor a samáriai asszony kétségbe vonja, hogy Jézus képes lenne jobb vizet adni, mint ami a Jákob (megszentelt) kútjából nyerhető, s amely úgymond élő víz lenne, Jézus így érvel: „Aki ebből a vízből iszik, ismét megszomjazik, de aki abból a vízből iszik, amelyet én adok neki, soha többé meg nem szomjazik, mert örök életre buzgó víz forrásává lesz benne”. Ezt a vizet Jézus tehát nem önmagára vonatkoztatja (szemben azzal, ahogy másutt például a kenyér, a világosság, az út, az élet fogalmaival teszi), hanem az emberre, aki azt tőle ajándékkal kaphatja. Jézus csak ajándékozta ezt a vizet, de az embertől függ, hogy lelkébe akarja/tudja-e fogadni azt, hogy aztán ott, mint egy forrás, az örök élet, azaz Isten felé törjön (amit a *buzog* szó is tartalmaz jelentései között).

Evangéliumi textusunk dialogikus formájánál azt láttuk, hogy a tanítások közvetítésében Jézus számára nagyon fontos az ember mint beszélgetőtárs; az élő víz metaforájának Jánosnál olvasható értelmezése ehhez hasonlóan arra utal, hogy Isten tervének megvalósulásához is nélkülözhetetlen az ember közreműködése.

Berta Erzsébet, Debrecen